Europaparlamentet
2024-2029

ANTAGNA TEXTER

P10_TA(2025)0130

Rapporterna för 2023 och 2024 om Montenegro

Europaparlamentets resolution av den 18 juni 2025 om kommissionens rapporter för 2023 och 2024 om Montenegro (2025/2020(INI))

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

– med beaktande av stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Montenegro, å andra sidan[1], vilket trädde i kraft den 1 maj 2010,

– med beaktande av Montenegros ansökan om medlemskap i Europeiska unionen av den 15 december 2008,

– med beaktande av kommissionens yttrande av den 9 november 2010 om Montenegros ansökan om medlemskap i Europeiska unionen (COM(2010)0670), Europeiska rådets beslut av den 16–17 december 2010 om att bevilja Montenegro status som kandidatland och Europeiska rådets beslut av den 29 juni 2012 om att inleda anslutningsförhandlingar med Montenegro,

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1529 av den 15 september 2021 om inrättande av instrumentet för stöd inför anslutningen (IPA III)[2],

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1449 av den 14 maj 2024 om inrättande av faciliteten för reformer och tillväxt för västra Balkan[3],

---

1 EUT L 108, 29.4.2010, s. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2010/224/oj.
2 EUT L 330, 20.9.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj.
3 EUT L, 2024/1449, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj.

– med beaktande av ordförandeskapets slutsatser från Europeiska rådets möte i Thessaloniki den 19–20 juni 2003,

– med beaktande av Sofiaförklaringen från toppmötet mellan EU och västra Balkan den 17 maj 2018 och prioriteringsagendan från Sofia, som bifogats förklaringen,

– med beaktande av förklaringarna från toppmötena mellan EU och västra Balkan den 13 december 2023 i Bryssel och den 18 december 2024 i Bryssel,

– med beaktande av Berlinprocessen, som inleddes den 28 augusti 2014,

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 6 oktober 2020 *En ekonomisk plan och en investeringsplan för västra Balkan* (COM(2020)0641),

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 8 november 2023 *2023 års meddelande om EU:s utvidgningsstrategi* (COM(2023)0690), åtföljt av arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar *Montenegro 2023 Report* (SWD(2023)0694),

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 8 november 2023 *Ny tillväxtplan för västra Balkan* (COM(2023)0691),

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 20 mars 2024 om reformer och politisk översyn inför utvidgningen (COM(2024)0146),

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 24 juli 2024 *2024 års rapport om rättsstatsprincipen* (COM(2024)0800), åtföljt av arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar *2024 Rule of Law Report – The rule of law situation in the European Union – Country Chapter on the rule of law situation in Montenegro* (SWD(2024)0829),

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 30 oktober 2024 *2024 års meddelande om EU:s utvidgningspolitik* (COM(2024)0690), åtföljt av arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar *Montenegro 2024 Report* (SWD(2024)0694),

– med beaktande av kommissionens översikt och landsbedömningar av den 31 maj 2023 och den 13 juni 2024 rörande Montenegros ekonomiska reformprogram, av de gemensamma slutsatserna från den ekonomiska och finansiella dialogen mellan EU och västra Balkan och Turkiet, som antogs av rådet den 16 maj 2023, och av de gemensamma slutsatserna om den ekonomiska och finansiella dialogen mellan EU och partnerna på västra Balkan, Turkiet, Georgien, Moldavien och Ukraina, som antogs av rådet den 14 maj 2024,

– med beaktande av anslutningskonferenserna mellan EU och Montenegro den 22 juni 2021, den 13 december 2021, den 29 januari 2024, den 26 juni 2024 och den 16 december 2024,

– med beaktande av det elfte mötet i stabiliserings- och associeringsrådet EU–Montenegro den 14 juli 2022,

– med beaktande av den förklaring och de rekommendationer som antogs vid det 22:a mötet i den parlamentariska stabiliserings- och associeringskommittén för EU–Montenegro, som hölls den 31 oktober och den 1 november 2024,

– med beaktande av Montenegros anslutning till Nato den 5 juni 2017,

– med beaktande av Europeiska revisionsrättens särskilda rapport nr 01/2022 av den 10 januari 2022 *EU-stöd för rättsstaten på västra Balkan: grundläggande problem kvarstår trots ansträngningar*,

– med beaktande av Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (Istanbulkonventionen), som Montenegro ratificerade 2013, och av kommissionens rekommendationer om jämställdhet och bekämpning av könsrelaterat våld,

– med beaktande av det internationella pressfrihetsindexet, som offentliggörs årligen av Reportrar utan gränser,

– med beaktande av uppgifterna från FN:s flyktingkommissariat (UNHCR) om situationen för ukrainska flyktingar från april 2025,

– med beaktande av sin rekommendation av den 23 november 2022 till rådet, kommissionen och vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik om EU:s nya utvidgningsstrategi[1],

– med beaktande av sina tidigare resolutioner om Montenegro,

– med beaktande av sin resolution av den 29 februari 2024 om fördjupad integration i EU inför framtida utvidgningar[2],

– med beaktande av artikel 55 i arbetsordningen,

– med beaktande av betänkandet från utskottet för utrikesfrågor (A10-0093/2025), och av följande skäl:

---

1 EUT C 167, 11.5.2023, s. 105.
2 EUT C, C/2024/6746, 26.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6746/oj.

A. Utvidgningen är ett centralt utrikespolitiskt verktyg för EU och en strategisk geopolitisk investering i fred, stabilitet, säkerhet och välstånd.

B. Den nya utvidgningsdynamik som utlösts av den förändrade geopolitiska verkligheten och ansökningarna om EU-medlemskap från flera länder inom det östliga partnerskapet har fått EU att skynda på arbetet för att fullgöra sina åtaganden gentemot västra Balkan, som borde ha fullgjorts för länge sedan. Framtiden för länderna på västra Balkan finns i EU.

C. Varje land bedöms utifrån egna meriter när det gäller att uppfylla Köpenhamnskriterierna, inbegripet full respekt för demokratin, rättsstatsprincipen, god samhällsstyrning, EU:s grundläggande värden och anpassningen till EU:s utrikes- och säkerhetspolitik. Genomförandet av nödvändiga reformer på området grundläggande principer avgör tidsplanen och framstegen i anslutningsprocessen.

D. Montenegro har kommit längst i anslutningsprocessen, med alla 33 kapitel i EU:s regelverk öppna och sex preliminärt avslutade, och det finns ett betydande stöd från allmänheten för detta.

E. EU är Montenegros största handelspartner, investerare och tillhandahållare av ekonomiskt stöd.

F. Montenegro utsätts för illasinnat utländskt inflytande, desinformationskampanjer och andra former av påverkan, inbegripet valinblandning, hybridkrigföringsstrategier och ogynnsamma investeringar från aktörer utanför EU, särskilt Ryssland och Kina, som försöker påverka Montenegros politiska, ekonomiska och strategiska utveckling och hota demokratiska processer och mediernas integritet, vilket äventyrar landets utsikter till EU-anslutning.

G. Den 8 juni 2024 ägde en ”allserbisk samling” rum i Belgrad med deltagande av högt uppsatta parlamentariker under parollen ”ett folk, en samling”.

Engagemang för anslutning till EU

1. Europaparlamentet erkänner Montenegros starka engagemang för anslutning till EU och bekräftar sitt fulla stöd för landets framtida EU-medlemskap. Parlamentet välkomnar Montenegros regionala ledarställning i processen för anslutning till EU och det överväldigande stödet hos Montenegros befolkning och en majoritet av de politiska aktörerna för att landet ska gå med i EU under 2028.

2. Europaparlamentet välkomnar Montenegros positiva framsteg i arbetet med att genomföra EU-relaterade reformer och åtgärder, med stöd av en ambitiös tidsplan, och manar till gemensamma

insatser från politiska aktörer, det civila samhället och medborgarna. Parlamentet lovordar Montenegro för att landet har nått de interimistiska riktmärkena för kapitlen 23 och 24 – vilket fortsatt avgör i vilken takt förhandlingarna fortskrider – och har fått en positiv utvärderingsrapport om de interimistiska riktmärkena. Parlamentet välkomnar avslutandet av ytterligare tre förhandlingskapitel, vilket innebär att totalt sex kapitel har avslutats.

3. Europaparlamentet uppmuntrar alla politiska aktörer att fortsätta att fokusera på EU-integration och de reformer som krävs. Parlamentet framhåller att det krävs politisk stabilitet, beslutsamhet och konstruktivt engagemang för konsensusbyggande över partigränserna för att snabbt och på ett effektivare sätt avsluta ytterligare kapitel under 2025, så att landet håller sig till sin ambitiösa tidsplan. Parlamentet betonar att de antagna reformerna måste genomföras effektivt och konsekvent för att säkerställa verkliga framsteg och fullständig anpassning till EU:s lagstiftning. Parlamentet efterlyser mer välfungerande och samordnade statliga institutioner så att man uppnår politisk stabilitet och fortsätter att göra betydande framsteg i viktiga EU-relaterade reformer, särskilt när det gäller valsystemet och rättsväsendet och kampen mot organiserad brottslighet och korruption.

4. Europaparlamentet understryker att trovärdigheten hos EU, inbegripet dess utvidgningspolitik i stort, skulle påverkas om de påtagliga framsteg som vissa länder på västra Balkan gjort inte omsätts i tydliga steg framåt på vägen mot anslutning till EU.

5. Europaparlamentet välkomnar Montenegros fortsatta fullständiga anpassning till EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (Gusp), inbegripet EU:s restriktiva åtgärder, bland annat de som rör Rysslands anfallskrig mot Ukraina och de som rör cyberattacker, samt landets stöd för den internationella regelbaserade ordningen på FN-nivå. Parlamentet uppmuntrar Montenegro att stärka verkställandet av de restriktiva åtgärderna, undvika att de kringgås och beslagta tillgångarna för dem som omfattas av åtgärderna. Parlamentet uppmanar alla regeringsföreträdare att respektera och främja anpassningen till Gusp och EU:s värden och avstå från all verksamhet som kan hota Montenegros strategiska väg mot EU-medlemskap och landets suveränitet. Parlamentet är i detta sammanhang mycket bekymrat över högt uppsatta offentliga företrädares uttalanden till stöd för enheten Republika Srpskas president Milorad Dodik, som är i färd med att undergräva Bosnien och Hercegovinas suveränitet och territoriella integritet. Parlamentet beklagar att högt uppsatta parlamentariker från Montenegro deltog i den allserbiska samlingen i Belgrad och att de gav sitt stöd till den förklaring som antogs vid detta tillfälle och som undergräver Montenegros, Bosnien och Hercegovinas och Kosovos suveränitet.

6. Europaparlamentet framhåller den strategiska vikten av Montenegros Natomedlemskap och välkomnar landets aktiva deltagande i uppdrag och insatser inom ramen för EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik, såsom EU:s marina insats Atalanta, samt i Natouppdrag och andra internationella och multilaterala uppdrag. Parlamentet välkomnar beslutet av Montenegros försvars- och säkerhetsråd att godkänna att landets väpnade styrkor deltar i EU:s uppdrag för militärt bistånd till Ukraina och Natos säkerhetsrelaterade stöd och utbildning för Ukraina, och uppmanar Montenegros parlament att anta dessa beslut och därigenom stärka landets engagemang för kollektiv säkerhet.

7. Europaparlamentet lovordar Montenegro för dess humanitära och materiella stöd till Ukraina och för förlängningen av den mekanism för tillfälligt skydd som ger personer som flyr från Ukraina rätt att stanna i Montenegro i ett år. Parlamentet påminner om att Montenegro hör till de länder på västra Balkan som tar emot flest flyktingar från Ukraina, med över 18 800 ukrainska flyktingar registrerade i Montenegro den 31 januari 2025, enligt statistik från UNHCR.

8. Europaparlamentet är fortfarande djupt oroat över illasinnad utländsk inblandning, destabiliseringsförsök, cyberattacker, hybridhot och desinformationskampanjer, inbegripet försök att påverka de politiska processerna och den allmänna opinionen, från tredjelandsaktörer, som misskrediterar EU och undergräver Montenegros framsteg på vägen mot anslutning. Parlamentet

uppmanar med kraft Montenegro att anta motåtgärder inom ramen för ett starkare samarbete med EU och Nato och ett ökat regionalt samarbete mellan länderna på västra Balkan. Parlamentet konstaterar att religiösa institutioner kan användas som ett verktyg för yttre påverkan, och fördömer all otillbörlig inblandning av den serbisk-ortodoxa kyrkan i detta sammanhang. Parlamentet upprepar att det är viktigt att bygga upp motståndskraft mot utländsk informationsmanipulering och inblandning, bland annat genom ökad tillsyn över medielandskapet, kampanjer för att öka allmänhetens medvetenhet och program för mediekompetens. Parlamentet rekommenderar att Montenegro inrättar en särskild arbetsgrupp för hybridhot.

9. Europaparlamentet uppmanar eftertryckligen kommissionen, utrikestjänsten, EU:s delegation i Montenegro och de montenegrinska myndigheterna att stärka den strategiska kommunikationen med de montenegrinska medborgarna om fördelarna med utvidgningsprocessen och EU-medlemskapet och om de konkreta anslutningskriterier som Montenegro ännu måste uppfylla för att anpassa sig till EU:s krav. Vidare uppmanar parlamentet dem med kraft att öka EU:s synlighet i landet, även när det gäller EU-finansierade projekt. Parlamentet vill att man utökar StratCom-övervakningen för att kunna fokusera på gränsöverskridande desinformationshot i länderna på västra Balkan och deras grannländer. Parlamentet uppmanar kommissionen att ytterligare stödja insatserna från utrikestjänsten och arbetsgruppen StratCom Western Balkans så att deras utåtriktade verksamhet når ut bättre genom ökad synlighet i lokala medier, faktagranskningsrapporter och partnerskap med organisationer i det civila samhället för att effektivare motverka falska narrativ.

10. Europaparlamentet välkomnar Montenegros parlaments förnyade engagemang i den parlamentariska stabiliserings- och associeringskommittén.

Demokrati och rättsstaten

11. Europaparlamentet erkänner den viktiga roll som Montenegros parlament spelar i anslutningsprocessen, särskilt när det gäller att anta anslutningsrelaterad lagstiftning, och framhåller vikten av parlamentariskt samarbete i detta avseende. Parlamentet framhåller på nytt sin beredvillighet att använda sina politiska och tekniska resurser för att främja den EU-relaterade reformagendan, bland annat genom demokratiunderstödjande verksamhet. Parlamentet noterar med oro de nya spänningarna och den etniska polariseringen, som bromsar reformprocessen. Parlamentet efterlyser en konstruktiv dialog och konsensusbyggande över hela det politiska spektrumet varvid lagstiftningens kvalitet prioriteras, och uppmanar bestämt till att man hittar lösningar genom parlamentarisk dialog. Parlamentet vill att man förhindrar att

identitetspolitik avleder uppmärksamheten från EU-agendan eller skapar spända relationer till grannländerna, så att man säkerställer att Montenegro håller stadig kurs mot EU. Parlamentet välkomnar överenskommelsen mellan Montenegros premiärminister och oppositionsledarna om att begära ett yttrande från Venedigkommissionen om avslutandet av mandatet för författningsdomstolens domare Dragana Đuranović samt om att oppositionen skulle återvända till Montenegros parlament.

12. Europaparlamentet uttrycker oro över försöken att ändra lagen om montenegrinskt medborgarskap i Montenegros parlament, vilket kan få allvarliga och långsiktiga följder för landets beslutsprocesser och identitet, och betonar samtidigt att alla diskussioner om identitetspolitik måste hanteras med största möjliga fingertoppskänsla så att ytterligare polarisering undviks, i strävan efter ett brett samförstånd i samhället. Parlamentet uppmuntrar Montenegros myndigheter att samråda och samordna med EU angående alla eventuella ändringar av medborgarskapslagen, och framhåller vikten av att komma till samförstånd om allt som rör denna fråga, som är av avgörande betydelse för Montenegros identitet och oberoende.

13. Europaparlamentet uppmuntrar helhjärtat till inkluderande och transparenta offentliga samråd och regelbundna och meningsfulla kontakter med det civila samhället i beslutsfattandet, redan i ett tidigt skede i lagstiftningsprocessen, särskilt när det handlar om viktig lagstiftning i EU-reformprocessen. Parlamentet uppmuntrar till en aktivare roll för Montenegros parlamentariska kvinnoklubb.

14. Europaparlamentet uppmanar Montenegro att fullt ut anpassa sin rättsliga ram för val till EU:s normer, särskilt vad gäller harmonisering av vallagstiftningen, begränsningar av rösträtten och rätten att ställa upp i val, öppenhet och insyn, tvistlösningsmekanismer, tillsyn över kampanjer och medier samt finansiering av politiska partier och valkampanjer, och att genomföra rekommendationerna från kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa[1]. Parlamentet uppmanar kraftfullt Montenegro att öka insynen i och kontrollen av de politiska partiernas utgifter och förhindra missbruk av statliga medel genom att se till att den berörda lagstiftningen ligger i linje med EU:s normer, förbättra kontrollen av efterlevnaden av reglerna om tredjepartsfinansiering och stärka sanktionerna för överträdelser. Parlamentet framhåller den roll som byrån för förebyggande av korruption spelar i detta avseende och efterlyser ett ökat samarbete mellan byrån och finansunderrättelsemyndigheterna för att upptäcka och förhindra utländskt inflytande på politiska kampanjer. Parlamentet uppmanar vidare Montenegro att genomföra rekommendationerna från FN:s

---

1 https://www.osce.org/odihr/elections/montenegro.

kommitté för avskaffande av diskriminering av kvinnor om jämn könsfördelning på kandidatlistor.

15. Europaparlamentet uppmanar på nytt Montenegros myndigheter att inrätta en enda landsomfattande kommunalvaldag, enligt vad som föreskrivs i lagen om lokalt självstyre, för att effektivisera styrelseformen, minska de politiska spänningarna och öka de kommunala och statliga institutionernas stabilitet och effektivitet. Parlamentet påminner om att framtida utbetalningar av medel inom ramen för faciliteten för reformer och tillväxt förutsätter att denna reform fullgörs, i linje med åtagandena i Montenegros reformagenda, och fullföljandet bör vara en prioriterad fråga. Parlamentet välkomnar att det under 2022 hölls val i 14 kommuner samma dag. Parlamentet efterlyser en robust rättslig ram i detta avseende. Parlamentet är bekymrat över de fel som begåtts i valprocessen i kommunen Šavnik.

16. Europaparlamentet uppmanar Montenegros myndigheter att anta regeringslagen, som bör möjliggöra en bättre styrningsram och optimera den offentliga förvaltningen.

17. Europaparlamentet framhåller vikten av en professionell, meritbaserad, transparent och avpolitiserad offentlig förvaltning. Parlamentet uppmanar Montenegro att ändra och genomföra relevant lagstiftning för att tillhandahålla en ram för professionalisering, optimering och rationalisering av statsförvaltningen, inbegripet rättssäkerhetsgarantier mot politiskt motiverade beslut om utnämningar och uppsägningar, samt höga standarder för ledande befattningar. Parlamentet beklagar avsaknaden av betydande framsteg när det gäller att anta och verkligen genomföra sådan lagstiftning och understryker att detta gör att rekryteringen till den offentliga förvaltningen alltjämt är mottaglig för politiskt inflytande.

18. Europaparlamentet välkomnar att Montenegro inkluderats i kommissionens rapport för 2024 om rättsstatsprincipen. Parlamentet noterar med oro de bristfälligheter som konstaterats, bland annat i fråga om domarutnämningar och åklagarmyndighetens oberoende.

19. Europaparlamentet välkomnar de framsteg som gjorts när det gäller att genomföra centrala reformer av domstolsväsendet, anta en ny strategisk ram och slutföra sedan länge utestående domarutnämningar. Parlamentet uppmanar Montenegro att tillsätta de återstående höga befattningarna inom domstolsväsendet.

20. Europaparlamentet uppmanar med kraft Montenegro att ytterligare anpassa sina rättsliga ramar, inbegripet konstitutionen, särskilt i fråga om domarrådets sammansättning och beslutsprocess, till EU:s lagar och normer för domstolsväsendets oberoende, ansvarsskyldighet, opartiskhet, integritet och professionalism, och

att ytterligare avpolitisera utnämningar för att främja oberoendet, genomföra utestående internationella rekommendationer och fastställa kriterier för domares och åklagares pensionering i linje med europeiska normer och i full överensstämmelse med konstitutionen. Parlamentet beklagar eftersläpningarna i pågående mål och uppmanar Montenegro att vidta åtgärder för att förkorta de rättsliga förfarandena, särskilt i mål om allvarlig och organiserad brottslighet, i all synnerhet penningtvätt.
Parlamentet rekommenderar att Montenegro antar ändringarna av konstitutionen i det sista skedet av förhandlingarna om landets anslutning till EU.

21. Europaparlamentet noterar de åtgärder som vidtagits i kampen mot korruption, inbegripet nya lagar och bestämmelser om skydd av visselblåsare, inrättandet av ett nytt nationellt råd för korruptionsbekämpning och en ny strategi mot korruption för 2024–2028. Parlamentet uppmuntrar Montenegro att ytterligare anpassa sig till EU:s regelverk och normer och att följa rekommendationerna från kommissionen, Venedigkommissionen och gruppen av stater mot korruption (Greco). Parlamentet uppmuntrar de montenegrinska myndigheterna att fortsätta att ta itu med de befintliga bristerna i hanteringen av ärenden som rör organiserad brottslighet och beslagtagande och förverkande av tillgångar som härrör från brott.

22. Europaparlamentet uppmanar eftertryckligen Montenegro att intensifiera de straffrättsliga insatserna mot korruption på hög nivå, bland annat genom att skärpa den faktiska tillämpningen av befintlig straffrätt och införa effektiva och avskräckande påföljder, och att skapa förutsättningar för att de rättsliga institutioner och oberoende organ som arbetar med korruptionsfrågor ska kunna verka effektivt och utan politisk inblandning.

23. Europaparlamentet noterar det arbete som utförs av byrån för förebyggande av korruption och begär att den ges tillräcklig finansiering och avpolitiseras. Parlamentet förväntar sig att byrån levererar påtagliga resultat och verkar på ett icke-selektivt sätt för att stärka sin integritet och auktoritet i fråga om att effektivt utöva sina befogenheter. Parlamentet efterlyser ett starkare ramverk för förebyggande av korruption.

24. Europaparlamentet uppmanar med kraft Montenegro att anpassa sin vapenlagstiftning till EU:s lagstiftning och internationella normer, särskilt tekniska standarder för märkning av skjutvapen, deaktiveringsförfaranden och bestämmelser för larm- och signalvapen, samt att inrätta ett standardiserat och effektivt system för insamling och rapportering av uppgifter om skjutvapen.
Parlamentet är bestört över den tragiska masskjutningen i Cetinje och uttrycker sitt deltagande med offrens familjer.
Parlamentet uttrycker oro över att denna tragedi utnyttjas för desinformation och polarisering. Parlamentet uppmanar med

eftertryck Montenegro att stärka sin kriskommunikation för att motverka desinformation och säkerställa ansvarsfull medierapportering i kölvattnet på våldsamma incidenter. Parlamentet efterlyser systematiska åtgärder inom säkerhet, psykiskt välbefinnande och institutionell öppenhet och insyn, och inom samhällsutbildning och medvetandegörande av allmänheten, utåtriktad verksamhet och utbildningsinitiativ, när det gäller faran och riskerna med skjutvapen, i linje med medborgarnas förväntningar och samhällets behov.

25. Europaparlamentet uppmanar Montenegro att skyndsamt och fullt ut anpassa sin viseringspolitik till EU:s viseringspolitik, särskilt när det gäller länder som för EU utgör risker i fråga om irreguljär migration eller säkerhet. Parlamentet är bekymrat över att ytterligare två länder, tvärtemot förväntningarna, har lagts till i det viseringsfria systemet och att innehavare av ryska och belarusiska pass fortsätter att omfattas av ett sådant system. Parlamentet noterar att harmoniseringen av viseringspolitiken också föreskrivs i Montenegros reformagenda inom ramen för faciliteten för reformer och tillväxt.

26. Europaparlamentet välkomnar Montenegros pågående samarbete med Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån (Frontex), Europol, Eurojust och Europeiska unionens byrå för utbildning av tjänstemän inom brottsbekämpning (Cepol) och noterar betydelsen av detta samarbete när det gäller att bekämpa gränsöverskridande brottslighet, däribland olaglig vapen-, narkotika- och människohandel, samt bekämpa terrorism och extremism. Parlamentet välkomnar ikraftträdandet av det uppgraderade avtalet om operativt samarbete inom gränsförvaltning med Frontex den 1 juli 2023 och uppmuntrar till ytterligare samarbete mellan Montenegro och Frontex för att stärka gränsförvaltningen, stödja asylförfarandena, bekämpa smugglingen och förbättra återtagandet.

Grundläggande friheter och mänskliga rättigheter

27. Europaparlamentet beklagar att de mest sårbara grupperna i samhället fortfarande utsätts för diskriminering. Parlamentet uppmanar Montenegro att anta en ny antidiskrimineringslag och relevanta strategier, genom en inkluderande, transparent och meningsfull process där de mest sårbara blir aktivt involverade, för att förbättra sårbara gruppers tillgång till rättigheter. Parlamentet understryker att respekten för alla nationella minoriteters rättigheter är en integrerad del av EU:s regelverk. Parlamentet efterlyser ett starkare genomförande för att säkerställa likabehandling av alla etniska, religiösa, nationella och sociala grupper, så att de garanteras lika rättigheter och möjligheter och fullt ut kan delta i det sociala, politiska och ekonomiska livet.

28. Europaparlamentet välkomnar Montenegros multietniska identitet och efterlyser ytterligare främjande av och respekt för lokalsamhällenas och de nationella minoriteternas språk, kulturarv och traditioner, eftersom detta är nära sammankopplat med Montenegros europeiska perspektiv.

29. Europaparlamentet framhåller den multietniska identiteten i Kotorbukten. Parlamentet betonar att Montenegros europeiska perspektiv är nära sammankopplat med skyddet av minoriteter och deras kulturarv. Parlamentet uppmanar de montenegrinska myndigheterna att främja statens multietniska karaktär, inbegripet traditionerna och kulturarvet hos den kroatiska befolkningen i Kotorbukten.

30. Europaparlamentet uttrycker djup oro över de hotade kulturarvsplatserna i Montenegro, bland annat Kotorbukten och Sveti Stefan. Parlamentet betonar att Sveti Stefan, liksom Miločer Park, räknades till de sju mest hotade kulturarvsplatserna i Europa 2023.

31. Europaparlamentet uppmanar de montenegrinska myndigheterna att ta itu med romernas svåra levnadsvillkor i Montenegro och den diskriminering de utsätts för, och efterlyser fler åtgärder för att främja interkulturell förståelse i skolorna. Parlamentet uppmanar de montenegrinska myndigheterna att också vidta åtgärder för att förbättra den sociala inkluderingen av hbti-personer.

32. Europaparlamentet välkomnar att Montenegro har anpassat sin rättsliga och institutionella ram till EU:s regelverk och internationella människorättsnormer när det gäller efterlevnaden av FN:s konvention om barnets rättigheter och dess fakultativa protokoll. Parlamentet uppmanar med kraft myndigheterna att ta itu med brister i genomförandet, särskilt vad gäller ansvarsskyldighet och övervakning.

33. Europaparlamentet efterlyser ett effektivt genomförande av strategier för att upprätthålla rättigheterna för personer med funktionsnedsättning inom alla sektorer och politikområden.

34. Europaparlamentet fördömer all hatpropaganda, inbegripet hatpropaganda på nätet och könsrelaterad hatpropaganda, och alla hatbrott. Parlamentet välkomnar kriminaliseringen av rasism och hatpropaganda.

35. Europaparlamentet framhåller behovet av att stärka de institutionella mekanismerna för jämställdhet och uppmanar Montenegros myndigheter att ta itu med lönegapet mellan könen, att förbättra kvinnors deltagande i beslutsfattandet – både inom den offentliga sektorn, särskilt den offentliga förvaltningen, rättsväsendet och säkerhetssektorn, och i näringslivet – för att säkerställa kvinnors ökade politiska deltagande, att införa

jämställdhetsbudgetering samt att bekämpa könsstereotyper och stärka insatserna för att bekämpa diskriminering av kvinnor, särskilt på landsbygden. Parlamentet välkomnar den senaste tidens insatser för att öka kvinnors representation inom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik och uppmuntrar till ytterligare insatser inom tekniksektorerna.

36. Europaparlamentet är djupt oroat över det utbredda könsrelaterade våldet, inbegripet våld i hemmet och kvinnomord. Parlamentet uppmanar Montenegro att fullt ut anpassa definitionerna av könsrelaterat våld och våld i hemmet till Istanbulkonventionen, och till rekommendationer från internationella organ, och att inrätta effektiva mekanismer för förebyggande och skydd och stödcentrum samt säkerställa effektiv rättslig uppföljning för dem som utsatts för våld i hemmet och sexuellt våld och robustare straffrättslig politik mot förövare. Parlamentet efterlyser insamling av disaggregerade data om könsrelaterat våld och könsskillnader för att förbättra de politiska åtgärderna.

37. Europaparlamentet beklagar att lagförslaget om rättsligt erkännande av könsidentitet inte antogs 2024, trots att åtgärden ingår i Montenegros program för anslutning till EU. Parlamentet uppmanar med eftertryck Montenegro att anta lagen utan dröjsmål.

38. Europaparlamentet välkomnar Montenegros nya medielagar och landets strategi för mediepolitiken som ska stärka den rättsliga ramen för att effektivt skydda journalister och andra mediearbetare. Parlamentet insisterar på en nolltoleranspolitik när det gäller påtryckningar på, trakasserier av eller våld mot journalister, särskilt från offentliga personers sida. Parlamentet framhåller behovet av effektiva utredningar, lagföring av alla fall av hatpropaganda, smutskastningskampanjer och strategiska rättsprocesser mot journalister samt uppföljning av tidigare fall. Parlamentet betonar behovet av att säkerställa journalisters rätt att få tillgång till information och upprätthålla en kritisk hållning. Parlamentet noterar en betydande förstärkning av Montenegros pressfrihet, som framgår av landets klättring i det internationella pressfrihetsindexet.

39. Europaparlamentet uttrycker oro över fall där journalister, akademiker och organisationer i det civila samhället har utsatts för påtryckningar för att de har utövat yttrandefrihet, inbegripet fall där polisen har inlett förseelseförfaranden mot dem. Parlamentet är oroat över användningen av strategiska rättsprocesser mot journalister för att hindra offentlig debatt.

40. Europaparlamentet beklagar den höga graden av polarisering bland medierna och deras sårbarhet för politiska intressen och utländskt inflytande samt utländska och inhemska desinformationskampanjer som sprider narrativ med negativ inverkan på de demokratiska processerna i Montenegro och som hotar landets europeiska

perspektiv. Parlamentet uppmanar Montenegro att ytterligare förbättra programmen för mediekompetens och att göra dem till en central del av utbildningen. Parlamentet uppmanar de montenegrinska myndigheterna att säkerställa det redaktionella, institutionella och ekonomiska oberoendet hos det offentliga programföretaget RTCG och lagligheten i tillsättningen av dess ledning samt full respekt för domstolsavgöranden som rör RTCG. Parlamentet påminner om att man måste följa lagen och de högsta standarderna för ansvarsskyldighet och integritet. Parlamentet beklagar att de offentliga mediernas oberoende försvagas och undergrävs. Parlamentet uppmanar alla mediebolag att uppfylla de rättsliga kraven på transparens i offentlig finansiering.

41. Europaparlamentet välkomnar offentliggörandet av resultatet från 2023 års folkräkning. Parlamentet uppmanar myndigheterna att undvika all politisering av processen. Parlamentet uppmuntrar berörda parter att använda dessa resultat på ett icke-diskriminerande sätt.

42. Europaparlamentet lovordar Montenegros dynamiska och konstruktiva civila samhälle och framhåller dess betydelse när det gäller att främja demokrati och pluralism och verka för god samhällsstyrning och sociala framsteg. Parlamentet uttrycker oro över det krympande utrymmet för organisationer i det civila samhället som har en kritisk hållning, och fördömer alla smutskastningskampanjer, hot och attacker mot organisationer i det civila samhället, särskilt från personer inom politiken i samband med den föreslagna ”lagen om utländska agenter”. Parlamentet konstaterar att sådana lagar kan undergräva de grundläggande friheterna och det civila samhällets funktion och är oförenliga med EU:s värden och normer. Parlamentet efterlyser en stödjande rättslig ram och tydliga och rättvisa urvalskriterier för offentlig finansiering. Parlamentet uppmanar rådet för samarbete mellan regeringen och icke-statliga organisationer att återuppta sitt arbete. Parlamentet understryker hur viktigt det är att bygga upp samarbetsförbindelser och verkligen samråda med det civila samhället om lagförslag från ett tidigt stadium.

Försoning, goda grannförbindelser och regionalt samarbete

43. Europaparlamentet erinrar om att goda grannförbindelser och regionalt samarbete är väsentliga inslag i utvidgningsprocessen. Parlamentet lovordar Montenegros aktiva deltagande i regionala samarbetsinitiativ. Parlamentet påminner om att goda grannförbindelser är avgörande för framstegen i anslutningsprocessen.

44. Europaparlamentet beklagar att kapitel 31 inte kunde avslutas i december 2024. Parlamentet uppmanar alla involverade parter att hitta lösningar på kvarstående bilaterala frågor på ett konstruktivt

sätt och i en anda av god grannsämja och att prioritera de framtida intressena hos medborgarna på västra Balkan. Parlamentet påminner om att man bör undvika att använda olösta bilaterala och regionala tvister för att blockera kandidatländernas anslutningsprocesser. Parlamentet välkomnar de bilaterala samråden mellan Republiken Kroatien och Montenegro om statusen för olösta bilaterala frågor. Parlamentet uppmuntrar myndigheterna att fortsätta med förtroendeskapande åtgärder.

45. Europaparlamentet noterar Montenegros ändringar av straffprocesslagen för att ta itu med rättsliga och praktiska hinder för effektiv utredning, lagföring, prövning och bestraffning av krigsförbrytelser i linje med relevanta rekommendationer. Parlamentet uppmanar Montenegro att tillämpa en proaktiv strategi på hanteringen av krigsförbrytelser, i linje med internationell rätt och internationella normer, för att identifiera, lagföra och bestraffa förövarna och förhärligandet av krigsförbrytelser och säkerställa tillgång till rättslig prövning, och rättskipning, ersättning och gottgörelse för brottsoffren samt klargöra vad som hänt saknade personer. Parlamentet uppmanar Montenegro att avsätta tillräckligt med resurser för specialiserade åklagare och domstolar, proaktivt utreda alla anklagelser om krigsförbrytelser och ta upp frågor om befälsansvar samt se över tidigare fall som inte lagförts i enlighet med internationell eller nationell rätt. Parlamentet efterlyser regionalt samarbete vid utredning och lagföring av personer som åtalats för krigsförbrytelser. Parlamentet konstaterar att hanteringen av dessa frågor och bevarandet av domstolsbaserade fakta är en viktig grund för förtroende, demokratiska värden, försoning och stärkta bilaterala förbindelser med grannländerna, och uppmanar Montenegro att göra mer på detta område.

46. Europaparlamentet varnar för farorna med politisk revisionism, som snedvrider historiska fakta för politiska ändamål, undergräver ansvarsskyldigheten och fördjupar splittringen i samhället. Parlamentet fördömer skarpt förhärligandet av krigsförbrytare och det utbredda offentliga förnekandet av internationella domar för krigsförbrytelser, bland annat från de montenegrinska myndigheternas sida. Parlamentet anser att det uttalande där president Jakov Milatović beklagade de montenegrinska styrkornas deltagande i bombningen av staden Dubrovnik var ett värdefullt bidrag till regional fred och försoning.

47. Europaparlamentet uttrycker på nytt sitt stöd för initiativet att inrätta den regionala kommissionen för fastställande av fakta om krigsförbrytelser och andra allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna i f.d. Jugoslavien (Recom).

48. Europaparlamentet upprepar sin begäran om att de arkiv som rör f.d. Jugoslavien ska öppnas och att tillgång ska beviljas till akterna från den jugoslaviska underrättelsetjänsten och den jugoslaviska

folkarméns underrättelsetjänst i syfte att grundligt utreda och hantera brott från kommunisttiden.

Socioekonomiska reformer

49. Europaparlamentet välkomnar att Montenegro blivit medlem i betalningssystemet Sepa, vilket sänker kostnaderna för medborgare och företag. Parlamentet understryker att detta innebär möjligheter till företagsexpansion, ökad konkurrenskraft, innovation och bättre tillgång till utländska direktinvesteringar.

50. Europaparlamentet välkomnar tillväxtplanen för västra Balkan, som syftar till att integrera regionen i EU:s inre marknad, främja regionalt ekonomiskt samarbete och fördjupa EU-relaterade reformer, och som innefattar faciliteten för reformer och tillväxt för västra Balkan på 6 miljarder euro. Parlamentet välkomnar Montenegros antagande av en reformagenda och uppmuntrar till ett fullständigt genomförande av den. Parlamentet konstaterar att genomförandet av de reformåtgärder som fastställts i Montenegros reformagenda för tillväxtplanen skulle ge tillgång till över 380 miljoner euro i bidrag och förmånliga lån, för vilket ett lyckat genomförande är en förutsättning. Parlamentet betonar vikten av inkluderande samråd med berörda parter, inbegripet lokala och regionala myndigheter, arbetsmarknadens parter och det civila samhället, i utformnings-, genomförande-, övervaknings- och utvärderingsfaserna.

51. Europaparlamentet uppmuntrar Montenegro att på bästa sätt utnyttja all EU-finansiering som är tillgänglig inom ramen för instrumentet för stöd inför anslutningen (IPA III), den ekonomiska planen och investeringsplanen för västra Balkan, Ipard-programmet och faciliteten för reformer och tillväxt för västra Balkan, för att påskynda den socioekonomiska konvergensen med EU och ytterligare anpassa landets lagstiftning till EU i fråga om förebyggande av bedrägerier. Parlamentet påminner om att EU:s finansiering är förbunden med villkor och kan anpassas eller avbrytas vid betydande tillbakagång eller bestående brist på framsteg när det gäller grundläggande principer.

52. Europaparlamentet uppmanar EU och länderna på västra Balkan att upprätta en ram för effektivt samarbete mellan Europeiska åklagarmyndigheten (Eppo) och anslutningsländerna, i syfte att underlätta ett nära samarbete och lagföringen av missbruk av EU-medel, bland annat genom utstationering av nationella sambandsmän vid Eppo. Parlamentet uppmuntrar Montenegro att fullt ut genomföra samarbetsavtal med Eppo. Parlamentet uppmanar EU att vidta nödvändiga rättsliga och politiska åtgärder för att utvidga Eppos behörighet till att omfatta EU-medel som avsatts för Montenegro i egenskap av kandidatland.

53. Europaparlamentet ser positivt på Montenegros ekonomiska tillväxt. Parlamentet efterlyser fler åtgärder för att minska budgetunderskottet och statsskulden och för att fortsätta att ta bort indirekta skattebefrielser som inte är förenliga med EU:s regelverk. Parlamentet välkomnar insatserna för att minska dessa finanspolitiska sårbarheter. Parlamentet upprepar att det krävs ökade offentliga investeringar i utbildningssystemet för att åstadkomma en hållbar social och ekonomisk utveckling.

54. Europaparlamentet noterar Montenegros offentliga skuld till utländska finansinstitut och företag som kan användas som ett verktyg för att påverka landets politiska beslut, särskilt de som har kopplingar till Kina och Ryssland. Parlamentet välkomnar insatserna för att minska denna sårbarhet och uppmanar myndigheterna att ytterligare minska det ekonomiska beroendet av Kina och fortsätta att utnyttja den ekonomiska planen och investeringsplanen för västra Balkan, EU:s initiativ Global Gateway och faciliteten för reformer och tillväxt i syfte att hitta miljövänligare och mer transparenta alternativ för finansiering av infrastrukturprojekt. Parlamentet uppmanar Montenegro att öka transparensen i framtida infrastrukturprojekt, säkerställa konkurrensutsatta anbudsförfaranden och undvika ett alltför stort skuldberoende av utländska borgenärer.

55. Europaparlamentet uppmanar Montenegros myndigheter att vidta åtgärder för att motverka avfolkning och utvandring, särskilt genom investeringar i utbildning och hälso- och sjukvård, framför allt i den norra delen av landet, samt genom decentralisering med hjälp av investeringar i medelstora städer.

56. Europaparlamentet uppmuntrar Montenegros myndigheter att främja den digitala omställningen och bedriva en evidensbaserad arbetsmarknadspolitik för att ta itu med den fortsatt höga arbetslösheten, särskilt bland kvinnor och ungdomar, samtidigt som de stärker den institutionella kapaciteten och förbättrar den underliggande digitala politiska ramen, och att effektivt genomföra ungdomsgarantin och den nya ungdomsstrategin. Parlamentet uppmanar med kraft myndigheterna att snarast möjligt ta itu med kompetensflykten. Parlamentet uppmuntrar till utveckling av riktade förebyggande åtgärder och incitament för att legalisera informella företag och anställda, eftersom den stora informella sektorn fortsätter att hämma den ekonomiska och sociala utvecklingen i Montenegro.

57. Europaparlamentet välkomnar uppmaningarna till en snabb integrering av samtliga länder på västra Balkan i EU:s digitala inre marknad före det faktiska EU-medlemskapet, vilket i hög grad skulle gynna skapandet av en digitalt säker miljö.

58. Europaparlamentet efterlyser större transparens i den offentliga upphandlingen, särskilt när det gäller förfaranden via mellanstatliga avtal, och fullständig efterlevnad av EU:s regler och principer. Parlamentet uppmanar Montenegro att minska antalet förfaranden för offentlig upphandling utan meddelanden. Parlamentet uttrycker oro över den ekonomiska bördan och bristen på transparens kring byggandet av motorvägen mellan Bar och Boljare, som finansieras genom ett kinesiskt lån. Parlamentet betonar att sekretessen kring låneavtal och byggkontrakt väcker farhågor om ansvarsskyldigheten.

59. Europaparlamentet är bekymrat över alla avtal och projekt som kringgår reglerna för offentlig upphandling, transparenskraven och kraven på offentligt samråd enligt nationell lagstiftning och EU:s normer. Parlamentet uppmanar Montenegros regering att säkerställa full respekt för principerna om transparens, ansvarsskyldighet, inkluderande beslutsfattande och rättsstaten i alla offentliga infrastruktur- och utvecklingsinitiativ.

Energi, miljö, biologisk mångfald och konnektivitet

60. Europaparlamentet uppmanar eftertryckligen Montenegro att främja den gröna omställningen med stöd av EU-finansiering, förbättra sina institutionella och rättsliga ramar och öka energiresiliensen genom att till slut anta och genomföra den sedan länge emotsedda nationella energi- och klimatplanen, anta energieffektivitetslagar och ytterligare integrera landet i EU:s energimarknader. Parlamentet begär att alla nya projekt som rör den gröna omställningen ska genomföras i enlighet med EU:s normer när det gäller miljö, statligt stöd och koncessioner.

61. Europaparlamentet beklagar bristen på framsteg när det gäller viktiga sektorsreformer på det transportpolitiska området. Parlamentet uppmanar Montenegros myndigheter att anpassa landets transportutveckling till strategin för hållbar och smart mobilitet för västra Balkan, med fokus på järnvägar, multimodalitet och minskning av koldioxidutsläppen och annan miljöpåverkan, och att fortsätta att genomföra sin transportutvecklingsstrategi och stärka den administrativa kapaciteten för genomförandet av transeuropeiska transportnät.

62. Europaparlamentet välkomnar sänkningen av avgifterna för dataroaming mellan EU och länderna på västra Balkan och uppmanar myndigheterna, privata aktörer och alla andra berörda parter att vidta alla åtgärder som är nödvändiga för att uppnå målet att få dataroamingpriserna att ligga nära de nationella priserna senast 2028. Parlamentet välkomnar ikraftträdandet av den första fasen av genomförandet av färdplanen för roaming mellan västra Balkan och EU.

63. Europaparlamentet uppmuntrar till antagandet av sektorsstrategier för avfallshantering, luft- och vattenkvalitet, naturskydd och klimatförändringar, i syfte att säkerställa strategisk planering för investeringar. Parlamentet noterar bristen på framsteg och de därmed sammanhängande ökade kostnaderna i samband med anläggandet av viktiga reningsverk för avloppsvatten för att förhindra att avloppsvatten förorenar floder och havet i sju kommuner.

°

° °

64. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet, kommissionen, vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, kommissionsledamoten med ansvar för utvidgning, kommissionsledamoten med ansvar för Medelhavsområdet, medlemsstaternas regeringar och parlament samt Montenegros president, regering och parlament, och att se till att den översätts och offentliggörs på montenegrinska.